

Intelepciunea Invatarii Tradingului Profesionist

de Dr. Mircea Dologa, CTA – Paris, France*

Evenimentele legate de operatiunile de privatizare de la sfarsitul anilor 1980 si inceputul anilor 1990 din Paris, Franta, m-au introdus in lumea impresionanta a investitiilor si, mai tarziu, in domeniul tradingului in timp real. Am facut la acel moment o analiza rapida... Daca era asa usor, de ce sa nu invat singur, chiar daca ar dura ceva mai mult... Perioada de invatare a fost coplecita cu mai mult de 10 ore de studiu pe zi, cu weekend-uri ocupate de studiul analizei pietelor interconectate si cu investitii de zeci de mii de Euro in manuale, seminarii in SUA si casete video; CD-urile nu erau disponibile in acele vremuri.

Primele profituri nete au venit dupa trei ani de munca sustinuta, dar au venit in final iar rezultatul a meritat efortul. Este foarte important sa constientizam faptul ca pentru a obtine rezultate rapide un trader incepator trebuie sa urmeze o secventa specifica de module de studiu, secventa pe care am sa o descriu in articolul de fata: Bazele tradingului, Strategiile de tranzactionare, Managementul riscului si al capitalului si Psihologia tradingului.

Odata aprofundate aceste subiecte trebuie urmata o a doua secventa de studiu, care consta in practicarea asidua a tradingului virtual urmata de tradingul in timp real pe instrumente financiare cu valoare mica a pasului de cotare, cum ar fi contractele E-mini.

Dupa ce s-a ajuns la performanta de a avea 15 zile profitabile consecutive, performanta care ar dura prea mult pana sa fie atinsa de o parte din traderii incepatori (atentie: nu am spus ca trebuie sa aveti un procent de profitabilitate de 100% in tranzactiile intraday), traderul este pregatit pentru evenimentul major al vietii sale – tranzactionarea in timp real pe orice instrument financiar.

Acest proces de educatie pe termen lung poate parea oarecum exagerat multor traderi incepatori, dar propria experienta de peste 10 ani ca lector/trainer mi-a dezvaluit adevarata valoare a psihologiei si a managementului riscului si capitalului in acest domeniu... Concentrati-va pe conservarea capitalului... Fara capital nu exista tranzactii, iar fara tranzactii nu exista nici trading nici investitii.

Puterea Epistemologiei

Am avut norocul ca, prin intermediul studiului stiintelor medicale in Paris si a studiului fizicii teoretice in New York, sa iau contact cu stiinta numita *epistemologie* – metoda de invatare ce consta in impartirea subiectului de asimilat in blocuri de informatie. De atunci am aplicat aceasta metoda in mod constant si de-a lungul anilor am transmis aceasta metoda si studentilor mei. Epistemologia are intotdeauna ultimul cuvnt.

Descoperita in jurul anului 1856, epistemologia a fost initial “aplicata la studiul naturii si bazelor informatiei, in special cu referinta la limitele si valabilitatea acesteia” dupa cum este specificat in *Dictionarul Universitar Webster* (2002).

De-a lungul anilor epistemologia a devenit stiinta invatarii, punand bazele procesului de asimilare a informatiei, stabilind limitele si valabilitatea acesteia.

Chiar daca sunteti destul de norocos sa descoperiti, prin studiu individual sau sub indrumarea unui mentor, cea mai consistenta si simbiotica metoda de tranzactionare, ramane de rezolvat problema asimilarii si aplicarii practice a acesteia.

Aceasta metoda de construire a blocurilor de informatii (sau module) este aplicata de cate ori abordam un domeniu ce necesita invatarea continua si progresiva intr-o serie de etape care au ca scop final dezvoltarea capacitatii de a aplica un process in mod rapid si facil. Acest tip de aprofundare a informatiei permite de asemenea accesul rapid la modulele parcurse anterior si punerea lor in practica.

Metodologia folosita in explicarea conceptelor studiate este simplificata astfel incat un incepator poate sa le inteleaga rapid chiar fara a avea cunostinte anterioare in domeniul respectiv. De-a lungul vietii mele m-am folosit pe de-a intregul de aceasta metodologie, in activitatea de tranzactionare, de predare si in activitatea de cercetare. Sunt pe deplin convins de faptul ca aceasta stiinta a invatarii trebuie sa fie predata in sistemul educational incepand din ciclul preuniversitar si continuand pe toata perioada studiilor universitare.

Mergand direct la tinta... sau invartindu-ne in cerc?

Probabil ca nu va puteti imagina cate obstacole pot aparea in cale procesului de invatare. Am sa va prezint in continuare doar cateva dintre acestea.

In primul rand, pentru a afla cu adevarat ce fel de persoana sunteti trebuie sa tranzactionati. Astfel veti afla cu uimire ce fel de personalitate se ascunde sub pielea dumneavoastra. Odata ce ati aplicat diagnosticul corect (referitor la ce fel de persoana sunteti), trebuie sa incepeti procesul de adaptare a propriei personalitati la diversele exigente inevitabile ale activitatii de tranzactionare. Si va fi nevoie de mult efort sustinut prin labirintul procesului de invatare pentru a atinge nivelul profesional dorit.

In al doilea rand va trebui sa luam in discutie trasaturile de personalitate indispensabile care definesc un trader de succes. Preseverenta, rabdarea, stapanirea pornirilor impulsive, renuntarea la conceptiile de-o viata, capacitatea de a intelege si de a practica activitatile cu rol de rutina si atentia specifica la detalii... Dupa cum va puteti imagina, lista este lunga. Traderul care nu este capabil de schimbare, de creare sau re-inventare a acestor trasaturi va avea parte de o calatorie foarte dificila in procesul de invatare.

In al treilea rand, ar trebui de asemenea sa mentionez posibilitatea ca profesiile practicate anterior – altele decat cea de trader – sa influenteze sau nu evolutia pe parcursul procesului de invatare si in practica tradingului. De exemplu – nu pot sa ma exprim in cazul altor medici – dar studiile si practica mea in domeniul medical m-au ajutat foarte mult. Medicina m-a invata cum sa ma descurc cu volume imense de informatie care trebuie sortate pentru a ajunge la un diagnostic corect.

Studentii la medicina invata sa adune informatii si probe pentru a putea formula mai multe scenarii de diagnosticare si apoi elimina in mod progresiv scenariile cu probabilitate scazuta pana cand ajung la un singur diagnostic. Cand un medic ajunge in aceasta etapa, miza este foarte mare: Daca este vorba de un diagnostic vital, medicul

trebuie sa fie absolut sigur ca diagnosticul este cel corect. In caz contrar pacientul isi poate pierde viata.

In activitatea de tranzactionare mediul de diagnosticare este inlocuit cu mediul de tranzactionare, iar lista elementelor de diagnosticare este inlocuita de elementele fundamentale si tehnice indispensabile in procesul de luare a deciziilor.

In opinia mea, pianistii au potential sa devina cei mai buni traderi. De ce? Ei bine, este foarte simplu: aceste persoane au o capacitate de analiza profunda a notelor muzicale, o abilitate de citire rapida a partiturilor, o memorie vizuala foarte buna a semnelor caligrafice si un simt deosebit al simetriei.

Studiul sub indrumarea unui mentor: “a fi sau a nu fi” un trader de succes

Din pacate este adevarat faptul ca la momentul in care am inceput sa studiez tradingul am fost de parere ca nu am nevoie de un mentor; in fond, ma gandeam, sunt un autodidact. E bine, dupa toti acesti ani, mi-am dat seama ca m-am inselat, ca nu aveam deloc dreptate. Sub indrumarea unui mentor as fi economisit o gramada de timp, la aceeasi suma de bani investita in educatia individuala.

Acest subiect are implicatii mult mai profunde decat pare la prima vedere, si este in mod direct legat de ghidarea in procesul de invatare. Imi aminteste de intrebarea care imi este pusa de aproape toti studentii care frecventeaza seminariile de trading, intrebare care este formulata astfel: “*Cum pot sa devin un trader profitabil in mod constant?*”

Exista doua cai de urmat pentru a atinge un nivel profitabil in trading:

- Abordand procesul de invatare de unul singur, asa cum am facut si eu. Dupa cum spuneam mai devreme, aceasta cale necesita mult timp, resurse financiare semnificative si, de foarte multe ori, nu veti reusi sa intelegeti in profunzime, corect si metodic, principiile managementului capitalului si aspectele psihologice ale tradingului. Aceste doua elemente luate impreuna alcatuiesc mai mult de 90% din stiinta tranzactionarii.
- Sau, abordand procesul de invatare sub indrumarea unui mentor. Astfel veti reduce cu mult timpul necesar studiului iar aspectul financiar va fi mult mai vizibil si controlabil deoarece banii vor fi investiti intr-o perioada mai scurta de timp. Atunci cand nu beneficiati de asistenta unui mentor este posibil sa pierdeti mai multi bani ca urmare a rezultatelor slabe sau chiar a esecurilor in activitatea de tranzactionare.

Majoritatea incepatorilor nu realizeaza cat de multa frauda exista in acest domeniu ... Traderii denumesc astfel de situatii “snake oil” (termen folosit pentru descrierea produselor si serviciilor contrafacute sau frauduloase). Insa exista modalitati prin care puteti evita astfel de situatii. In principiu trebuie sa va asigurati ca persoanele care ofera educatie in acest domeniu au in spate o activitate remarcabila si recomandari solide.

Daca nu sunt certificati de National Futures Association (NFA) la adresa <http://www.nfa.futures.org/> (organizatie controlata de Guvernul SUA) si nu poseda titlatura de Consultant de Trading (CTA), persoanele in cauza nu pot oferi in mod legal consultanta in domeniul tradingului, riscand pedepse care merg pana la inchisoare.

Mentorul ales trebuie sa fie un trader de succes – nu doar un consultant sau un lector. Este foarte important ca persoana respectiva sa fie la curent cu noile tehnici de tranzactionare astfel incat sa-si imbunataseasca constant performantele. Acest lucru poate fi realizat prin publicarea de studii in revistele de specialitate recunoscute pe plan international cum ar fi *Traders'* din Germania si *Technical Analysis of Stocks & Commodities and Futures* din SUA – pentru a mentiona doar cateva dintre acestea.

Mentorul ales trebuie de asemenea sa fie membru al Asociatiei Analistilor Tehnici (*Market Technicians Association – MTA*), o organizatie profesionala din SUA – New York City - care mentine cele mai inalte standarde in domeniul analizei tehnice.

Aspectul psihologic al tradingului... Poate fi invatat?

Psihologia reprezinta procesul continuu de alimentare a algoritmului de luare a deciziilor in mintea traderului, un factor indispensabil ce influenteaza rezultatul fiecarei tranzactii. Persoana – sau poate ar trebui sa spun cercetatorul mintii umane – care mi-a transformat fundamental modul de gandire este Dr Jonathan Baron. Profesor de psihologie la Universitatea din Pennsylvania (<http://www.sas.upenn.edu/~baron/>), acesta si-a dedicat multi ani studiului procesului de analiza si luare a deciziilor, proces care este descris in detaliu in ultima sa carte intitulata *Thinking and Deciding* (Gandind si luand decizii) publicata in 2007.

Recomand cu caldura aceasta carte tuturor – care merita citita chiar si numai pentru modul in care analizeaza fenomenul de omisiune, procesele de lipsa de actiune si de luare a deciziilor – aceste trei subiecte fiind garantate sa duca la o imbunatatire majora a performantelor in activitatea de tranzactionare.

Proverbul “*Natura umana tinde sa vada ceea ce se asteapta sa vada*” reprezinta ideea de baza in multe din lucrarile Profesorului Baron. Cum pot traderii sa intre intr-o tranzactie in prima treime a unui trend? Nu pot ... pentru ca nu sunt antrenati sa o faca. Astfel, nici macar nu se asteapta sa poata face acest lucru.

Pentru a se asigura ca intra in piata la inceputul trendului, in primul swing al acestuia, traderul trebuie sa cunoasca mai multe elemente complexe ce nu fac parte din analiza tehnica clasica ci mai degraba apartin analizei tehnice moderne; traderul trebuie sa fie constient de nivelele ascunse Gann, de nivelele principale Gann (de la G1 la G4), de Liniile Adevarate de Trend Jenkins (JTTL), de undele Elliott si undele Wolfe si de multe altele. Dupa ce studiaza toate aceste elemente si ajunge sa le aplice constant in activitatea zilnica, traderul va avea de partea sa intuitia care il va face capabil sa intre in piata in prima zecime a trendului, nu doar in prima treime.

Daca ne referim la aspectele psihologice ale tradingului, sindromul “trigger-shy” (teama de a actiona) reprezinta un caz clasic. Acesta apare atunci cand traderul incearca sa abordeze o tranzactie si chiar daca este hotarat sa actioneze pur si simplu nu poate actiona. Acest tip de comportament se afla undeva intre blocajul mental si timiditate. Se pare ca exista ceva care nu permite traderul sa actioneze.

Hotararea de a actiona vine din faptul ca, in mod constient, traderul se considera pregatit sa tranzactioneze si sa se imbogateasca intr-un timp scurt, dar subconstientul sau nu este de acord blocandu-i astfel entuziasmul. Se pare ca exista un conflict intern intre cele doua personalitati ale traderului... Una din ele o protejeaza pe cealalta... Cu

alte cuvinte, putem pune lucrurilor pe nume intr-un limbaj familiar traderului... este vorba de un stop loss psihologic de bun simt!

Pentru a evita acest sindrom traderul trebuie sa aiba o personalitate foarte puternica in primul rand, intelegand cauza si efectul acestui sindrom, si apoi sa scape de efectele acestuia parcurgand pasii necesari in aceasta directie - fie prin propriile puteri fie cu ajutor extern. Cauzele acestui sindrom sunt numeroase – timp insuficient dedicat studiului, capital insuficient, o probabila instabilitate psihologica, teama de pericolul imediat, teama de a pierde si a ramane fara capital, si multe altele.

Aspectul emotional al tradingului

Un trader profesionist are putine emotii. Poate ca multi dintre dumneavoastra sunt surprinsi sa auda acest lucru, dar daca am sa mentionez cuvantul “incredere” ... o sa intelegeti rapid despre ce este vorba. Nimic nu poate fi realizat fara incredere. Nici un trader nu va folosi o anumita strategie fara a avea deplina incredere in eficacitatea acesteia. Dar construirea increderii necesita multa munca. Poate dura multe luni, poate chiar ani, pana cand ajungeti sa cunoasteti in profunzime instrumentele optime pe care le testati si re-testati, instrumente care au potentialul de a va asigura cele mai bune rezultate in activitatea de tranzactionare.

Increderea este o prietena rara dar care, odata dobandita, va ajuta traderul zi de zi in activitatea sa. Veti fi surprinsi daca am sa va spun ca increderea se bazeaza pe procesul de incercari repetate, pe rutina si pe ritual? Desigur ca nu! Acestea sunt singurele modalitati prin care obtinem experienta si avansam pe drumul cunoasterii.

De cate ori veti fi in situatia de a lua o decizie dificila, veti fi calm si stapan pe situatie deoarece cunoasteti sansele de reusita dinainte si deoarece ati mai fost in acesta pozitie in trecut. Iar pierderea acceptata a fost planificata de dumneavoastra, astfel incat in cel mai rau caz nu veti pierde decat sume ne semnificative. Dupa o serie de pierderi sau dupa o tranzactie foarte profitabila, sentimentul care va incearca trebuie sa fie acelasi – liniste interioara, lipsa oricarei temeri si dorinta de a o lua de la inceput cu o noua tranzactie.

Atitudinea dumneavoastra se bazeaza pe increderea pe care o aveti in experienta acumulata pana la acest moment. Tineti cont de faptul ca tristetea si bucuria (agonia si extazul) reprezinta cele doua sentimente frecvent intalnite in activitatea de tranzactionare. Faptul ca lucrati sub presiune nu trebuie sa va modifice aceasta atitudine increzatoare. In fond, si maine este o zi in care soarele va rasari din nou... cu o singura conditie... sa fi avut grija de capitalul de tranzactionare, respectand cu strictete regulile de limitare a pierderilor.

Dupa cum va puteti da seama, fundatia studiului si practicii tradingului consta in urmatoorii trei parametrii:

1. Aspectul psihologic
2. Managementul riscului si al capitalului
3. Strategia de tranzactionare

... in acesta ordine precisa, cu primele doua elemente reprezentand cea mai importanta parte.

Cate scheme tranzactionale trebuie sa cunoasca un trader?

Personal nu definesc o strategie de tranzactionare prin prisma numarului de scheme tranzactionale. Permitted sa va explic! Fiecare piata de capital are propriul comportament; fiecare perioada de timp are de asemenea propria personalitate. Nici piata si nici perioada de timp nu se repeta intocmai in fiecare saptamana. Mai mult, un interval de tranzactionare a perechii valutare EUR/USD luni dimineata are cu totul alte caracteristici decat un interval de tranzactionare a indicelui DAX in aceeasi dimineata de luni.

De exemplu, evolutia contractelor *Futures* pe indicele Dax se caracterizeaza prin doua perioade probabile de impuls ridicat: dimineata si dupa-amiaza, dupa orele 15:30 CET cand are loc deschiderea tranzactionarii indicelui S&P 500. Pentru a beneficia de cea mai mare parte a acestu impuls traderul trebuie sa-si adapteze propriile tehnici la aceasta particularitate a pietei, nu doar in cazul indicelui tranzactionat ci si pentru fiecare interval orar al sedintei de tranzactionare.

Acest lucru este valabil daca respectati urmatoarele doua conditii:

1. Folositi o schema decizionala comuna;
2. Aplicati o schema decizionala optima si maleabila care poate fi aplica rapid la orice situatie specifica ce poate apare in activitatea de tranzactionare: intervalul de deschidere al sedintei, intervalul post-deschidere si intervalul dinaintea inchiderii sedintei.

Pentru a va da un raspuns clar la aceasta intrebare pot mentiona faptul ca in cele 1224 pagini ale celor trei volume publicate am descris cateva zeci de scheme decizionale tranzactionale. Pentru a fi mai exact, toate acestea au in comun aceeasi schema decizionala si aceeasi modalitate de a evalua impulsul pietei bazat pe trei tipuri de abordare a pietei:

1. Caracterul directional (trend) sau non-directional (consolidare)
2. Suport si/sau rezistenta
3. Volatilitate

De exemplu, in cea de-a treia modalitate de abordare a pietei folosim tehnica benzilor Bollinger, tehnica descrisa pe larg in paginile ultimului volumul.

Extrase din cele trei volume – versiunea romana - ale autorului se pot obtine prin email – la mircdologa@yahoo.com sau versiunea in limba engleza de pe site-ul lui personal:

http://www.pitchforktrader.com/vol1_excerpts.pdf

http://www.pitchforktrader.com/vol2_excerpts.pdf

http://www.pitchforktrader.com/vol3_excerpts.pdf

Tehnica Celor Trei Pioni: nu tranzactionata fara ea

Obisnuiesc sa glumesc cu studentii spunandu-le “Nu plecati de acasa fara a fixa un stop loss!” Toti studentii mei inteleg pe deplin faptul ca fiecarei intrari intr-o tranzactie trebuie sa-i corespunda un stop loss si unul sau mai multe nivele tinta (targets). Pentru a le intipari in minte aceasta regula m-am folosit de “Tehnica Celor Trei Pioni”, tehnica ce reprezinta conditia esentiala “*a fi sau a nu fi*” sau altfel spus “*a actiona sau a nu actiona*” in cazul fiecarei decizii de tranzactionare. Aceasta tehnica a ordinelor progresive consta in trei pasi:

- Pasul 1 – Identificarea nivelului optim de intrare prin diverse mecanisme si lansarea primului ordin.
- Pasul 2 – Cercetarea graficului pentru identificarea celei mai bune locatii pentru stop loss – urmata de lansarea imediata a unui ordin stop loss, imediat ce ordinul lansat la Pasul 1 a fost executat. Acesta reprezinta al doilea ordin.
- Pasul 3 – Identificarea celui mai potrivit obiectiv logic de profit urmata de calculul raportului optim Recompensa/Risc (Reward/Risk – R/R). Acesta reprezinta al treilea ordin ce trebuie lansat imediat dupa lansarea ordinului stop loss.

In majoritatea cazurilor aceste trei ordine de tranzactionare progresive, ce compun asa numita “Tehnica a Celor Trei Pioni”, sunt pre-stabilite la momentul in care a fost luata decizia de tranzactionare. Este vital, pentru a asigura conservarea capitalului, ca odata stabilite aceste ordine ele sa nu fie modificate sub nici o forma.

Datorita gradului mare de fiabilitate si naturii automate a acestei tehnici, am decis sa o denumim “modul automat de tranzactionare”. Ea reprezinta unul dintre cele mai puternice remedii impotriva sindromului “trigger-shy” (teama de a actiona).

Daca doar doua dintre cele trei ordine sunt pre-stabilite, putem spune ca suntem in modul semi-automat de tranzactionare. Daca nici unul dintre cele trei ordine nu este pre-stabilit, atunci suntem pur si simplu in modul manual de tranzactionare.

In ceea ce priveste locatia exacta a ordinului stop loss, intotdeauna o vom alege in vecinatatea unui nivel tehnic, la o distanta de 2 – 4 pasi de cotare de acesta. Noi nu folosim procente, asa cum folosesc alti traderi.

Nu uitati niciodata de managementul capitalului si al riscului

Ati merge la supermarket fara sa stiti exact cati bani aveti disponibili pentru cumparaturi? Nici o persoana inteleapta nu cheltuie mai mult decat isi permite. Sa presupunem ca aveti alocata o anumita suma lunara pentru alimente si ca margeti la cumparaturi de patru ori pe luna. Nu e nici o surpriza faptul ca fiecare persoana stie exact cat poate cheltui in fiecare saptamana... In caz contrar banii dispar rapid astfel incat suma alocata pentru intrega luna va fi epuizata inainte de sfarsitul lunii.

Ei bine... la fel se intampla si in cazul unui trader disciplinat. El poate opta pentru abordarea Gann a managementului capitalului si riscului:

1. Impartiti capitalul disponibil in 10 parti egale, parti ce vor fi folosite pentru 10 oportunitati.
2. Daca numarul 10 nu este satisfacator, puteti imparti capitalul disponibil la orice alt numar rezonabil.
3. Nu intrati intr-o tranzactie in care riscati 1\$ pentru fiecare 1\$ pe care il puteti castiga. Intotdeauna trebuie sa alegeti oportunitatile de tranzactionare care pentru fiecare 1\$ riscat asigura un castig probabil de cel putin 2,5\$. (Foarte rar recomandam intrarea in tranzactii pentru care raportul recompensa/risc are valori intre 2 si 2,5 – si chiar daca alegem o astfel de oportunitate trebuie sa ne asiguram ca ea are o probabilitate mare de succes. Nu uitati ca principalul scop in tranzactionare este conservarea capitalului. Intotdeauna vor exista oportunitati de tranzactionare, dar acest lucru conteaza doar daca avem capital disponibil. Nu trebuie sa ne concentram pe realizarea unui castig imens pe termen scurt, ci pe identificarea tranzactiilor cu risc mic si probabilitate ridicata).
4. Nu uitati faptul ca sunteti Directorul Executiv al propriei afaceri – responsabilitatile asociate modului de investire, mecanismului de tranzactionare si performantelor financiare ale capitalului investit apasa doar pe umerii dumneavoastra. Pentru a evita esecul trebuiesc respectate regulile stabilite... Daca dati gres, sunteti singura persoana responsabila.

Dv. sunteti influentati, in activitatea de tranzactionare, de criza financiara curenta?

Nu exista noroc in trading – cu exceptia, uneori, a norocului incepatorului! O parte din traderi reusesc sa faca un oarecare profit la inceputul activitatii – imediat inainte sa aiba loc catastrofa vietii lor – ocazie cu care realizeaza faptul ca tradingul este o profesie iar pietele de capital nu au nimic in comun cu cazinourile.

Sunteti fie un profesionist adevarat fie un (etern) incepator! Traderii profesionisti se bazeaza intotdeauna pe probabilitatea de aparitie a unei miscari a pretului sau pe scenariul dezvoltarii unei formatiuni grafice. In majoritatea cazurilor ei executa doar tranzactii intra-day in directia principala a pretului in orizontul de timp zilnic si in cel de 60-min.

Figura nr 2. Graficul lunar al indicelui A Dow Jones Industrial, prezentand o foarte probabila corectie in cadrul devastatoarei unde C

Pentru a avea loc corectia foarte probabila indusa de unda C catre nivelul cheie 6470 (vezi scenariul nr 1) prezentata in Figura nr 2 trebuie sa fie satisfacate trei conditii, adica urmatoarele 3 niveluri cheie actionand ca suport trebuie sa fie penetrate:

- 9835 (minumul celei de-a doua unde x a undei B) - vizibil in Figura nr 1
- 9757 (minumul undei (v) a undei 1 a undei C) - vizibil in Figura nr 1
- 9595 (varful triunghiului de tip *leading* a undei 1 a undei C) - vizibil in Figura nr 1

In Figura nr 3 corectia undei B nu a ajuns inca la final, iar pretul se afla la acest moment intr-o formatiune grafica de tip *flat*: sub-unda (ii), sau mai degraba (iii), a undei (c) apartinand formatiunii de tip *flat* din cadrul undei B. Daca pretul va continua aprecierea pana la nivelul cheie 11258 corespunzator terminarii undei (a), putem considera ca avem de-a face cu o formatiune de tip *flat expandat*. In caz contrar, daca avem o unda (c) ratata, putem lua in considerare o formatiune de tip *flat running*.

Criza actuala nu influenteaza performantele tranzactionarii intra-day, deoarece in acest interval de timp vom avea intotdeauna swinguri, deci vom putea tranzactiona in ambele directii: Short sau Long!

Va remindesc vechiul proverb al traderului intr-day: “Nu mergeti la culcare lasand banii in piata!” In situatia cea mai extrema puteti sa inchideti tranzactia cu cateva minute inainte de inchiderea sedintei!

Figura nr 3. Scenariul nr 2 al indicelui Dow Jones Industrial in orizontul de timp de 240-min

Care este cel mai performant pachet software pentru tranzactionare disponibil?

Noi recomandam cu incredere studentilor sa utilizeze pachetul software profesionist cu care lucram de mai mult de 18 ani – eSignal Advanced GET Edition (www.esignal.com); aveti nevoie de aproximativ 20 de ore de utilizare pentru a-l aprofunda, iar noi lucram impreuna cu studentii pentru ai ajuta sa parcurga aceasta etapa.

Pentru cei interesati, va informam ca putem obtine pentru dv., pana la 30% discount pentru achizitionarea softului eSignal Advanced GET.

Figura nr 4. Prima noastra recomandare – Aprofundarea elementelor de baza ale Analizei Tehnice Clasice

Dupa aprofundarea elementelor de baza ale analizei tehnice clasice (ilustrate in Figura nr 4) studentii “promoveaza” la studiul analizei tehnice moderne de ultima ora (vezi Figura nr 5).

Figura nr 5. Recomandarea noastra pentru tradingul profesionist – Analiza Tehnica Moderna de ultima ora.

Punem la dispozitia persoanelor interesate fisiere Excel ce contin tipul de analize profesionale exemplificate in Figura nr 5. Oferim gratuit cititorilor si studentilor 44 fisiere Excel derivate din pachetul software Advanced GET – in valoare de peste 2500 USD si indispensabile in strategiile analizei tehnice moderne – stategii bazate pe studiile Fibonacci, Gann, Jenkins, Elliott, Lucas, Mark Fisher sau Wolf si de asemenea strategii de management al riscului si al capitalului.

Raportul nostru saptamanal elaborat pentru profesionisti contine analize ale pietelor internationale de-a lungul a peste 50 de pagini, folosind o abordare TOP-DOWN. Arhiva continand rapoartele din ultimii cinci ani reprezinta un instrument ideal de studiu.

*Articol extras din revista TRADERS' (si modificat) cu permisiunea Dr. Mircea Dologa, MD, CTA, un binecunoscut colaborator al publicatiilor de specialitate din SUA, Anglia, Germania, Australia si Asia de Sud, autor a trei volume pe tema Analizei Pitchfork Integrate si fondator al unui nou concept de predare la www.pitchforktrader.com bazat in principal pe aspectele practice ale tradingului, concept destinat atat traderilor incepatori cat si celor experimentati. Pentru orice intrebari sau fisiere Excel, autorul poate fi contactat la mircdologa@yahoo.com